

मार्ग बुलेटीन

MARG BULLETIN

August - September 2013

Rs. 15/-

Gandhiji's autobiography
in Konkani

*Nilesh
Aavish Shah / Kishore
GRF
News cutting
Cover - 2 P-13 to 15*

Sahitya Academi
Translation Award.

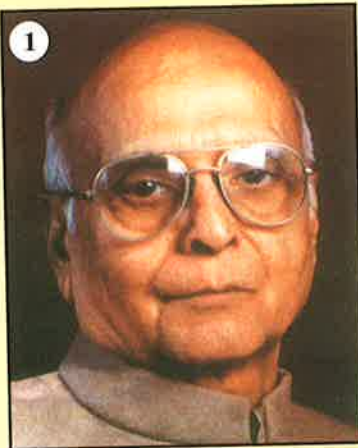
Dr. Vishwanath Prasad Tiwari,
President Sahitya Academy,
Delhi, felicitating
Gurunath Kelekar.

Gurunath Kelekar with
daughters Dr. Chitra,
Dr. Sanjivani &
son Dr. Samir
at the award ceremony
at Chennai.

Gandhi Tirth at Jalgaon.

Gandhi Statue at Gandhi Tirth at Jalgaon

(1) Justice Chandrashekar Dharmadhikari, Chairman (2) Shri Bhanvarlal Jain, Founder
(3) Shri Ashok B. Jain, Director with Gurunath Kelekar & Mohandas Surlakar

(See page 13)

पुरुषार्थिक नमन

गुरुनाथ केळेकार, मडगांव.

बराबर दनपारच्या साडेबारांक 'गोवा एक्सप्रेस' जळगांव स्टेशनार थांबली. आमकां दोगांक, म्हळ्यार मोहनदास सुर्लकार आनी म्हाका, येवकार दिवंक गांधी तीर्थाचे वावुरपी नीलेश पाटील धव्या फुल्ल लेंग्यांत आनी सदऱ्यांत आयिल्ले. ते आमकां वळखले आनी आमी तांकां.

स्टेशनभायर मोटार रावताली. तांतल्यान आमी आठ-धा किलोमीटरांचेर आशिल्ल्या जैन हिल्स हांगा गांधी तीर्थां पावले. नीलेशान पयलीं आमकां आमचेपासत दवरलेल्या रुमार व्हेले. रुमांत एसी, टीवी, हीटर आनी फोन आदी वस्तू खंयच्याय एका बऱ्याशा हॉटेलांत आसतात तशो आशिल्लो. आमी वॉश रुमाचें दर्शन घतलें आनी नीलेशावांगडा नीट कॅण्टीनांत गेले. कॅण्टीन निवळसाण आनी उजवाडान चकचकतालें. दोनशीं जाण बसतीत अशें पन्नाशेक मेजांचें कॅण्टीन आशिल्लें. एका लांब मेजार लायनीन जिनस दवरलेले. भाज्यांचो सूप, खिचडी, दोन भाजयो, विरविरीत चपात्यो आनी लोणचें बी. उप्रांत जळगांवचें हळडुवें केळें. सगळें शिवराक. मेजार एक तकतो आशिल्लो. 'तेल कम, मिर्च कम'.

जेवणाउप्रांत परत आमकां रुमार पावोवन सांजच्या 'चार वरांचेर तयार रावात' अशें सांगून नीलेश गेलो. आमची गांधी-तीर्थ यात्रा सुरू जाल्ली.

* * *

आदल्या दिसा 4 ऑगस्ट सांजे चार वरांचेर आमी मडगांवां रेल्वे स्टेशनाचेर गोवा एक्सप्रेस धरिल्ली. स्वातंत्र्य सैनिक रेल्वे पासाचेर आमकां सेकंड क्लास ए.सी. डब्यांत जनेलाकडले बेस बरे सीट-बर्थ मेळिल्ले. वीस वरांनी दुसऱ्या दिसा बारा वरांचेर आमी जळगांव पावले. हांगाच्यान दिल्लीक पावंक आनिक वीस वरां लागतात.

तशी आमी सेवाग्राम, साबरमती, दिल्ली बी जाग्यांनी गांधीजींची सासाय अणभविल्ली. आतां जळगांवांत एका कारखानदारान देशांतलें सगळ्यांत भव्य-दिव्य अशें गांधी-तीर्थ

बांदलां तें पळोवंक आमी जळगांवां पाविल्ले.

आठ धा म्हयन्यांपलीं इश्ट कालीदास मराठे हाणी 'खोज गांधीजीकी' चो एक अंक म्हज्या हातांत दिल्लो आनी 'तुमकां हो उपकारा पडटलो' अशें म्हणिल्लें. तो वाचतकूच जळगांवां गांधीजींचे यादीक एक 'गांधी महाल' उबो जाला जो सगळ्यांक थंय आपयता म्हण वाचूंक मेळिल्लें आनी हो महाल पळोवपाक वचपाची उमळशीक लागिल्ली.

* * *

गांधीजींचे आवय भाशेनूच आपल्या पुताचेर धर्म-संस्कार करपी आवयचे सांगणेक धरून एक आय ए एस तरूण सरकारी अधिकारी जावचो सोडून सेवाधर्मी व्यापार करूंक कसो भायर सरलो आनी खंयचे खंय पावलो, खंयचे वाटेन गेलो ताचो जळगांवचें गांधी-तीर्थ हो आलेख.

आपणाकडेन आशिल्ले सात हजार रुपये पुताच्या हातांत दिवन ते जैन साध्वीन ताका सांगलें, 'तुजो धर्म सरकारी चाकरी करपाचो न्हय, तुजो धर्म व्यापार करपाचो. असो व्यापार कर, जाका लागून जण एकल्याच्या घरांत उदक पावूं दी, दिवो पेटूं दी' आनी जळगांवच्या श्री. भंवरलाल जैन हाणी केरोसीनचो व्यापार सुरू करून आपलो धर्म चालीक लायलो. जळगांवांत रातीचो दिवो पेटना अशें घर दवरचें ना अशी थारावणी घेवन गांवांतलें घर आनी घर नियाळ्ळें आनी दिवे नात थंय पेट्रोल पावत अशी तजवीज केली. परिणामी, एक आगळो सत्शील व्यापारी म्हण ताचें नांव जालें आनी जम बसूंक कळाव लागलो ना. ताणे रांदपाच्या गॅसाची एजन्सी घेतली आनी घराघरांत गॅसाच्यो चुली पेट्टल्यो हाचे नदर दवरली.

आतां उप्रांत व्यापार वाडयतलो तो विधायक नदर दवरूनूच अशें थारावन भंवरलाल जैन नांवाच्या ह्या आय. ए.एस. जाल्ल्या व्यापाऱ्यान हे मुखार उदक ही मुळावी गरज जातली हें मतींत घेवन प्लास्टीक पायपांची निर्मिती करूंक सुरवात केली. पायप फकत उदक पावोवंक न्हय, तर वांज भूंय पिकावळ दिवपी कशी

जावं येता हें दाखोवंक भंवरलालान पयलीं भोंवतणची बंजर जमीन घेतली आनी वावराक हात घालो. उदक सगळे कडेन पावपाक 'ठिबक सिंचन' चड गरजेचें; ठिबक सिंचनाखातीर पायप तयार करूंक लागलो. उण्यात उण्या खर्चान पावसाचें उदक कशें साटावंक जायत हाचे प्रयोग सुरू केले. हाका लागून जैन पायपांची विक्री वाडत गेली आनी देशभर जैन इरिगेशन पायप नांवाजते जाले.

गांधी, नेहरू आनी टाटा हांचेर भावार्थ दवरपी ह्या आयच्या 75 वर्सांच्या, बाय-पास करून घेतिल्ल्या आनी आंगांत पेस-मेकर घेवन भोंवतल्या भंवरलाल जैन ह्या कारखानदारान उप्रांत देड हजार एकर जमीन घेतली आनी आपल्या पायपांच्या आधारान पावसाचें उदक जमनींत सांठायलें, तशें सगळ्याक शिंपलें !

हाचें फळ ?

जैन हिल्स म्हण नांवाजलेली जमीन आज पांचवी चार जाल्या, हजारानी आंब्यांच्या, पोपायांच्या, पेरांच्या पिकावळ दिवपी झाडांनी भरल्या. हांगा आठ धा कारखाने णव हजार कामगारांक घेवन उत्पादन दितात. हांगा आंब्यांचो रोस, कांद्याचें पीठ, प्लास्टिकचीं पायपां तशे तरेकवार बोर्ड, सौर उर्जा हांचे कारखाने शिफटांचेर चलतात. सगलो माल देशांत तसो परदेशांनी वता. हांगा फळांचेर, फळझाडांचेर मोट्या प्रमाणार संशोधन चलता. आनी देशभरचे शेतकार हांगाचें विस्मीत पळोवंक पंगडापंगडांनी येतात.

हें सगलें जें कितें हांगा चल्लां ते पावणे म्हण आमच्या सारक्या थंय पाविल्ल्यांक 'परिश्रम' नांवाच्या भव्य वाटकुळ्या एसी इमारतींत मांडिल्या प्रदर्शनांत एक गायड दाखयता आनी आमी खंय पावल्यात आनी मुखार आमकां प्रत्यक्षांत कितें कितें पळोवंक मेळटलें हाची सुलूस दिता. हें सगळें कुलकर्णी नांवाच्या गायडान आमकां इतले बरे भाशेन सांगलें की हांगा काम करता तो नोकर न्हय तर धनीच अशें दिसलें.

सांज जाल्ली. मोटार आयली आनी आमकां दोंगुल्लेवयल्या आमच्या रुमांत पावोवन गेली.

* * *

दुसऱ्या दिसा 6 वेर, मंगळारा, साडेणवांक मनीस आयलो आनी ताच्या सांगाता आमी गांधी-तीर्थाच्या आफिसांत पावले. हांगा

गांधी-तीर्थाचे व्यवस्थापक उदय महाजन हाणी आमकां येवकार दिलो. दिसूंक शांत, हळू उलोवपी उदय महाजन हाणी गांधी-तीर्थ कशें उबें जालें तें सांगलें.

कारखानदार टाटा हांकां चित्तांत दवरून उबें केल्ल्या साम्राज्याच्या प्रणेत्याक आतां गांधी-तीर्थ स्थापन करपाची ताकतीक लागली. गांधी-तीर्थाच्या निर्माणासंबंदान 'खोज गांधीजीकी' यादस्तिकेंत अशें वाचूंक मेळ्ळें.

खंयचीय संस्था चलोवंक तिका आपले अशे वास्तूची गरज पडटा. जें येवजिला तें रुपकाराक हाडूंक ज्या तथ्यांची गरज भासता तीं लक्षांत दवरून वास्तू बांदची पडटा. थारायल्ले सुवातेर भंवरलाल जैन हाणी 30 जून 2010 दिसा वैदिक मंत्रांच्या उच्चारणांत गांधी-तीर्थ बांदपाक शुभारंभ केलो. तीर्थांन 80 हजार चवखणे फूट जमीन व्यापल्यात. हांगा अध्यापन, पुस्तकालय, वाचनालय, संग्रहालय, आरकायूव्ह, सभाघर आदी आसपावलां. हें गांधी-तीर्थ उबारूंक वीस कोटी रुपये लागले. ह्या वाटारांतलें एकूय झाड कापूंक ना. अर्विल्लें तंत्र वापरून झाडां मुळासकट काडून दुसरेकडेन रोयल्यांत. जोधपुरी फातर वापरून राजस्थानी कारागिरांनी गांधी तीर्थ बांदलां. पारंपारीक उर्जा स्रोत वापरल्यात. तीनशीं परस चड वर्सां हें भवन सुगूर उरचें हें लक्षांत घेवन तें बांदला. 8 - 5 रिक्टर स्केल भूंयकांप जाल्यार लेगीत तें कोसळचें ना. हें तीर्थ बांदूंक एक वर्स चार म्हयने अठरा दीस लागले.

गांधी तीर्थांत 'खोज गांधीजी की' ह्या नांवाचो एक ऑडियो विडियो म्युजियम आसा. हाका कितलेशेच विभाग आसात. गांधीजींचें भुरगेपण, ताणी केल्ल्यो चुको, लंडनाक शिक्षण, दक्षिण आफ्रिका आनी उप्रांत देशांत घडिल्ले प्रसंग म्युजियमांत जिवे तड्टीत जाल्यात.

शेवटाक तरेकवार चरख्यांचें एक प्रदर्शन पळोवंक मेळटा. खादी भांडारूय आसा. आनी गांधी साहित्यूय आसा. सकाळीं साडेणवांक हो म्युजियम उकतो जाता ते स मेरेन उकतो उरतो. एक गायड आठ जाणांक घेवन सगळे विभाग दाखयता. दुसऱ्या मजल्यार हें संग्रहालय सुरू जाता. वयर वचूंक लिफ्ट आसा. दुसऱ्या मजल्यावयल्यान तळ मजल्यार पावसर दोन वरां लागतात. एकूय सपण देंवचे पडना अशी सगळी देंवती केल्या. सकयल केन्ना पावता तें कळचना.

* * *

दुसऱ्या दिसा 6वेर अनीलेश जगदाळेंन आमकां म्युजियम दाखयलो. त्याच दिसा सांजे आमकां सुबोध सराफ हाणे कारखाने आनी संशोधन केंद्रां दाखोवंक मोटारीन व्हेले. हें सगळें वैभव पळोवन आमी तटास जाले. केदो पुरुषार्थ !

तिसऱ्या दिसा 7 वेर सकाळीं 8000 पुस्तकांचें गांधी ग्रंथ संग्रहालय आमी पळयलें. तीनेक वरां आमी हीं हजारांनी पुस्तकां पळयत सारलीं. गांधीजीन बरयल्लीं आनी गांधीजींचेर बरयल्लीं वेगळ्या वेगळ्या भासांतली ही हजारांनी पुस्तकां पळोवन हांगा कोंकणी पुस्तकां आसात काय म्हण लायब्रेरियन चंद्रशेखर वाघाक आमी विचारलें. ताणे गोमंतभारतीन उजवाडायल्लीं चार पुस्तकां दाखोवंक हाडलीं. 1956 त उजवाडा हाडिल्लीं हीं पुस्तकां परतून डिजिटल पद्दतीन छापल्यांत. आमी गांधीजींची कोंकणी आत्मकथा तांकां अर्पण केली. हालींच उजवाडा हाडिल्ले 'अशे आशिल्ले गांधीजी 5 वांटे' आनी नारायण महादेव देसाई हांचें 'परमसूख - गांधीजींच्या सांगाता भुरगेपण' हींय पुस्तकां लायब्ररीक दिलीं.

त्याच दिसा सांजे 'खोज गांधीजीकी' ह्या नेमाळ्याचे संपादक डॉ. योगेंद्र यादव हाणी आमची भेट भंवरलाल जैन हांचे जेष्ठ सुपुत्र अशोक जैन हांचेकडेन घडोवन हाडली. भंवरलाल जैन दिल्लीक गेल्ल्यान आमी तांकां मेळूंक पावलेनात. अशोक जैन हांकां आमी पणजेच्या आजाद मैदानावयल्या गगनाक गवसणी घालपी यादस्तिकाची प्रतिमा आमची भेट म्हण दिली. वांगडाच मार्गाचे सगलें साहित्यय दिलें. आपले फॅक्टरींत तयार जाल्लो आंब्याचो रोस पिवंक दिवन ताणी आमचें स्वागत केलें.

जळगांव जैन हिल्साक गांधी प्रेमीच भेट दितात अशें न्हय. जैन कारखान्यांत जें उत्पादन जाता ताची एजन्सी घेवंक अेजंटाची रीग लागता इतलें तांचे जिनस लोकप्रिय आसात.

गांधी म्युजियम सुरू जावन तर 18 म्हयने जाल्यात म्युजियम पळोवंक येवपी लोक वाडत वतलो हातूंत दुबाव ना. कारण अशें गांधीजींचें भव्य दिव्य स्मारक दुसरेंकडेन ना.

पूण तें स्थापन करतल्यांक गांधी विचारांचो प्रचार तसो प्रसारूय जाल्लो जाय. हे पासत गांधी तीर्थांन 'गांधी संस्कार परिक्षा' विद्यार्थ्यांखातीर सुरू केल्यात. पांचवी सावन बारावी मेरेनच्या भुरग्यांनी हे परिक्षेक बसूं येता. ताका सर्टिफिकेट दिवपाचीय तजवीज केल्या.

मानवतेक अर्पण केल्ल्या ह्या गांधी तीर्थांचें उदघाटन भारताच्यो तेन्नाच्यो राष्ट्रपती प्रतिमाताई पाटील हाणी 25 मार्च 2012 वेर केलें. न्यायमूर्ती चंद्रशेखर धर्माधिकारी गांधी रिसर्च फावण्डेशनचे अध्यक्ष आसात. ह्या वेळार भंवरलाल जैन हांची तोखणाय करतना प्रतिमाताई पाटील हाणी म्हळें, 'भावू, आयचे उप्रांत तुमकां तुमचे कारखानदारीक लागून लोक वळखुचेनात, गांधी तीर्थांक लागून वळखतले !'

आमची जळगांवची 4 ता.क सुरू जाल्ली भोंवडी 8 ता.क जळगांव सोडटना सोंपली. 9 ता.क आमी फांतोडेर मडगांव स्टेशनार देंवले.

आपल्या इस्टांक घेवन आपूण परतून गांधी तीर्थांक भेट दिवंक जळगांव वतलों अशें मोहनदासबाब म्हणटा.

□ □

MARG PANCHSHEEL

- * We shall observe the principles of road safety.
- * We shall maintain roads clean and hygienic.
- * We shall minimise pollution on roads.
- * We shall help develop and sustain pleasing scenic vistas.
- * We shall aim for good manners on roads.